

Kraków, 17.08.2021

ks. prof. dr hab. Krzysztof Kościelniak
Instytut Bliskiego i Dalekiego Wschodu
Uniwersytet Jagielloński

Biurowo Obsługi Wydziału Neofilologii
Wpłynęło dnia 23.08.2021 r.
Podpis

Recenzja habilitacyjna dorobku naukowego, dydaktycznego i popularyzatorskiego

dr. Marcina Styszyńskiego

Działania organizacji Al-Kaida i Państwa Islamskiego (*Ad-Da'ula al-Islāmīya* poprzedniczki *Ad-Da'ula al-Islāmiyya fī l- 'Irāq wa-š-Šām = Dā 'iṣ*) łączy wiele na planie ideologicznym. Niemniej dzieliły je kwestie taktyki i strategii, w jaki sposób osiągnąć cel „panowania Bożego” na ziemi. Przedstawiciele obydwu tych organizacji zaliczani są do tzw. radykalnych islamistów i stanowią wyzwanie dla głównego nurtu ulemów świata sunnickiego. Ta dychotomia współczesnego sunnityzmu wydaje się wynikać z akceptacji (lub jej braku) myśli Taqīego ad-Dīna Aḥmada bin Taimīyyi (1263-1328). Dr Marcin Styszyński poświęcił wiele lat swoich badań nad bardzo ważnym i newralgicznym zagadnieniem, tzn. środków retorycznych zawartych w manifestach Al-Kaidy i *Ad-Da'ula al-Islāmīya /Dā 'iṣ*. Badania te posiadają wielką wartość ponieważ używany przez liderów tych organizacji język przekładał się na sukcesy propagandowe Al-Kaidy i ISIS. Można powiedzieć, że pod wieloma względami retoryka tych organizacji jest wręcz „unikatowa”.

Habilitant podjął się tego badania tego zagadnienia w sposób dogłębny i kompleksowy unikając uproszczeń perspektyw i błędów metodologicznych. Autor potrafi uchwycić charakterystyczne cechy współczesnej retoryki polityczno-religijnej stosowanej w kampaniach agitacyjnych radykalnych ugrupowań islamskich dzięki znajomości nie tylko klasycznej retoryki arabskiej ale również jej rozwoju w różnorodnych przejawach historycznych. Więcej, jego prace uzasadniają sens podejmowania na nowo badań retoryki arabskiej jako środka oddziaływania na emocje i poglądy muzułmanów. Dr Marcin Styszyński ukazuje żywotność tego problemu na podstawie wnikliwych analiz słownictwa arabskiego w kontekście dokonującej się na naszych oczach radykalizacji postaw wielu muzułmanów w świecie islamu.

1. Zasadnicze osiągnięcie naukowe: *Środki retoryczne w manifestach organizacji Al-Kaida i Państwo Islamskiego*

1.1. Znaczenie tematu badawczego

Ostatnie dziesięciolecie naznaczone są swoistą ambiwalencją. Z jednej strony pojawiło się wiele cennych badań na temat retoryki arabskiej. Z drugiej zaś strony wielu orientalistów nie wykazuje wystarczającego zainteresowaniem retoryką liderów muzułmańskich. Zagadnienia te jednak zasługują na baczną uwagę, jako że retoryka arabska służy żywotności radykalnych treści politycznych. Europejska krytyka radykalizmu islamskiego mająca swe źródło w ideach oświecenia czy sekularyzmie nie zauważa często, że liderzy i ideologowie Al-Kaidy i Państwa Islamskiego (*Ad-Daula al-Islāmīya /Dā'ish*) czerpią z bogatej kultury i tradycji retoryki arabskiej.

Dr Marcin Styszyński dokonał trafnego wyboru tematu badań ze względu na intelektualne i ideologiczne oddziaływanie Al-Kaidy i Państwa Islamskiego (*Ad-Daula al-Islāmīya /Dā'ish*) na świat muzułmański i walkę o wykładnię islamu w szeroko rozumianym świecie muzułmańskim. Aby właściwie zrozumieć wydarzenia w regionie należy poznawać mechanizmy budowy swego pozytywnego wizerunku przez radykalistów muzułmańskich. Są to sposoby wykorzystywania bieżących wydarzeń do potępienia przeciwnika. Dzięki specjalnie dobranym środkom retorycznym liderzy ugrupowań dżihadystycznych nie tylko rozbudzają emocje słuchaczy ale przede wszystkim wpływają na działania i decyzje opinii publicznej. To wszystko przekłada się ostatecznie na zdobycie przez nich stosunkowo dużego poparcia w wielu regionach świata islamu.

1.2. Monografia *Środki retoryczne w manifestach organizacji Al-Kaida i Państwo Islamskie*

Dotychczasowe publikacje dra Dr Marcina Styszyńskiego na temat środków retorycznych w arabskich manifestach polityczno-religijnych ukazują, że do swojej pracy podchodzi z precyzją, w której ujawnia się umiłowanie tekstów źródłowych, szczegółów biograficznych i faktów historycznych z najnowszej historii do podbudowania swego toku myślenia. W rezultacie jego prace stanowią zarówno cenne prezentacje retoryki Al-Kaidy i Państwa Islamskiego (*Ad-Daula al-Islāmīya /Dā'ish*) a zarazem wnoszą do debaty światowej nowe ustalenia czy interpretacje na temat taktyk polityczno-strategicznym powyższych organizacji. Taki charakter posiada monografia pt. *Środki retoryczne w manifestach organizacji Al-Kaida i Państwo Islamskie* (Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM, s. 110). Ta niezbyt obszerna ale treściwa publikacja składa się ze wstępu, pięciu rozdziałów, bibliografii i indeksu osób.

1.2.1. Cel monografii

Monografia dotyka ważnego, złożonego i aktualnego zagadnienia, jakim jest wartość retoryczna przesłań, oświadczeń i odezw grup džihadystycznych. Autorowi chodzi przede wszystkim o wychwycenie tych figur retorycznych i tropów stylistycznych, które wpływają na emocje słuchaczy i skuteczność przekazu. Już na samym początku monografii Dr Marcin Styszyński stwierdza (s. 7), że organizacje te w permanentnej kampanii wizerunkowej i agitacyjnej odwołują się do arabskiej, klasycznej sztuki oratorskiej (*balāga*) oraz zasad dyskursu przemówień religijnych – kazań (*ḥuṭba*).

Celem szczegółowym nakreślonym przez Habilitanta jest próba przedstawienia spójnego modelu tej współczesnej retoryki polityczno-religijnej.

1.2.2. Źródła/Bibliografia głównego osiągnięcia badawczego

Mankamentem omawianej monografii jest brak podziału na źródła i dzieła pomocnicze. Te pierwsze znajdują się głównie w podpunkcie pt. *Publikacje internetowe organizacji Al-Kaida i Państwo Islamskie*.

Mimo tej niedogodności, czytelnik łatwo odkrywa, że Autor precyzyjnie określił literaturę źródłową. Podstawowymi źródłami dla rozważań dr Marcina Styszyńskiego są przede wszystkim manifesty Osamy bin Ladena (Usāma b. Muḥammad b. ʿAwād b. Lādin 1957-2011) opublikowane latach 2001–2011. W znacznie skromniejszym stopniu wykorzystuje wystąpienia jego zastępcy, Aymana az-Zawāhiriego (ur. 1951), który mimo, iż nie należał do pierwszoplanowych postaci organizacji był współautorem wielu oświadczeń. W monografii analizowane są również oświadczenia i manifesty publikowane przez regionalne ekspozytury Al-Kaidy i Państwa Islamskiego (*Ad-Daula al-Islāmīya /Dāʿiṣ* [s. 37-62]). Osobną grupą źródeł są kluczowe wystąpienia oraz oświadczenia Abū Bakra al-Baḡdādiego (1971-2019) - przywódcy Państwa Islamskiego w latach 2010-2019 (s. 63-74). Dzięki wnikliwej analizie tych tekstów Autor może formułować wnioski na temat zastosowania reguł klasycznej retoryki arabskiej przez prominentnych mówców wspomnianych organizacji.

Drugą ważną częścią bibliografii jest bogata literatura pomocnicza obejmująca głównie pozycje obcojęzyczne. Fakt ten wynika ze specyfiki zagadnienia, którym zajmuje się dr Marcin Styszyński. Uwzględnienie bardzo szerokiego spektrum literatury przedmiotu świadczy również o otwartości Habilitanta, który stara się dokonać oglądu badanego fenomenu z różnych stron. Liczenie się z wieloma opiniami,

wyjaśnieniami i teoriami stanowi próbę nie zawsze łatwej obiektywizacji i brania pod uwagę innych spojrzeń i analiz.

1.2.3. Metoda badawcza

Specyfika tematu podejmowanego przez dr Marcina Styszyńskiego wymaga właściwego podejścia metodycznego. Ze względu na fakt, iż monografia podejmuje szeroki zakres badań i wykorzystuje różnorodne źródła kształtujące koncepcję dyskursu religijno-politycznego w kręgach dżihadystycznych, w książce przyjęto metodologię polegającą na analizie retoryki Al-Kaidy i Państwa Islamskiego (*Ad-Daula al-Islāmīya /Dā'ish*) na podstawie reguł klasycznej *balāgha*, która do dziś nie straciła na znaczeniu we współczesnych studiach nad normami efektywnej perswazji i komunikacji językowej w świecie arabskim. Przyjmując zasady klasycznej retoryki Autor unika też wieloznaczności, niejasności i chaotyczności w identyfikacji poszczególnych warstw literackich i figur retorycznych. Do rzadkości należy zastosowanie przez Autora zachodniej nomenklatury czy kryteriów klasyfikacyjnych. Nie jest to jednak niekonsekwencja badawcza ale raczej sytuacja wymuszona przez brak precyzyjnych odpowiedników arabskich.

Ze względu na złożoność i specyfikę retoryki arabskiej, dr Marcina Styszyński jest świadomy, że musi wziąć pod uwagę również różne wątki semiotyczne i hermeneutyczne. Szkoda, że w odkrywaniu reguł klasycznej retoryki arabskiej u liderów i propagatorów Al-Kaidy i Państwa Islamskiego (szczególnie w zakresie *iqtibās*) aspekt tradycyjnej egzegezy muzułmańskiej we współczesnej retoryce grup dżihadystycznych jest zaledwie dotknięty, zasygnalizowany i potraktowany dość pobieżnie bez należytego wejścia w głąb (s. 49, 51, 53, 65, 66, 67). Co prawda Autor stwierdza, iż Al-Kaida „traktuje Koran wybiórczo i przytacza zazwyczaj wersety wpisujące się w działalność ugrupowania” (s. 51) to jednak wydaje się, że w celu ukazania oryginalności środków retorycznych w manifestach organizacjach Al-Kaidy i Państwa Islamskiego (*Ad-Daula al-Islāmīya /Dā'ish*) należałoby podejść bardziej integralnie zgodnie ze specyfiką badań orientalistycznych i islamistycznych. Ciekawym uzupełnieniem prezentowanych badań byłoby ukazanie, w jaki sposób Koran - jako źródło konstytutywne islamu - jest terenem nadinterpretacji i nadużyć ideologicznych. Warto było wyjaśnić choćby kilkoma zdaniem zakresy modyfikacji interpretacji (bądź zgodności!) z klasycznymi komentarzami, zwłaszcza tymi które uchodzą za dość literalne i ortodoksyjne, takimi jak *tafsīr* Ṭabarīego (839-923), *tafsīr Al-Ġalālain* (XV w.), czy *tafsīr* 'Umara b. Kaṭīra (1300-1373). Takie eksplikacje wydatnie wzmocniłoby w wielu miejscach trafną zresztą argumentację Habilitanta.

1.2.4. Struktura monografii *Środki retoryczne w manifestach organizacji Al-Kaida i Państwo Islamskie*

Wspomniano, iż omawiana praca składa się z pięciu rozdziałów, które przedstawiają dziedzictwo retoryczne organizacji Al-Kaidy i Państwa Islamskiego (*Ad-Daula al-Islāmīya /Dā'ish*). Struktura monografii jest spójna, logiczna, przejrzysta, nie ma zbędnych powtórzeń. Rozdziały zachodzą logicznie na siebie przedstawiając kolejno: podłoże ideologiczne współczesnych ugrupowań dżihadystycznych (rozdział pierwszy, s. 11-22), koncepcję współczesnej retoryki polityczno-religijnej w świecie arabskim (rozdział drugi, s. 22-36), środki retoryczne w manifestach liderów organizacji Al-Kaida (rozdział trzeci, s. 37-62), reguły *balāga* w wystąpieniach Abū Bakra al-Bağdādīego (rozdział czwarty, s. 63-74), oraz siłę perswazji zaplecza medialnego grup dżihadystycznych (rozdział piąty, s. 75-92). Analizy te zwieńczone są ciekawymi wnioskami w zakończeniu (s. 93-96).

Autor przedstawił w sposób zadowalający treści zawarte w tytule monografii. Należy podkreślić, iż rozdziały pierwszy i drugi są ważnymi introdukcjami do zrozumienia zasadniczego korpusu monografii. Wydaje się jednak, iż praca zyskałaby więcej na jakości, gdyby każdy rozdział został poprzedzony krótkim wprowadzeniem oraz gdyby został zwieńczony zgrabnym podsumowaniem. Ułatwiłoby to śledzenie myśli Habilitanta i umożliwiłoby łatwiejszą percepcję podejmowanych zagadnień. Praca napisana jest językiem poprawnym i czytelnym chociaż Autor mógłby unikać używania czasu teraźniejszego do relacjonowania wydarzeń z przeszłości (np. s. 47: „w 2010 r. Al-Kaida publikuje /.../” podczas gdy akapit wcześniej używa czasu przeszłego: „przywódcy Al-Kaidy mieli dobre wyczucie czasu”). Wiadomo, że w retoryce użycie czasu teraźniejszego do relacjonowania wydarzeń z przeszłości (*translatio temporum*) jest praktykowane dla wzmocnienia plastyczności języka, niemniej w pracach mających ambicje naukowe nie jest to konieczne.

1.2.5. Efekty badań: ocena merytoryczna

Przystępując do merytorycznej oceny monografii dr Marcin Styszyński należy stwierdzić, iż Autor jawi się jako kompetentny badacz podjętej problematyki. Zaprezentowana przez niego monografia jest publikacją niezwykle interesującą, ambitną i aktualną. Dr Marcin Styszyński posiada umiejętność pisania w sposób ciekawy i dojrzały o złożonych kwestiach, które wciąż należą do jednych z najbardziej trudnych i pilnych debat wewnątrz islamu. Podjął też wiele aktualnych i ważnych wątków związanych z radykalizmem muzułmańskim, co wskazuje na dobrą orientację Habilitanta w aktywności współczesnych ruchów dżihadystycznych.

Po pierwsze, dr Marcin Styszyński ustalił, że poszczególne komunikaty liderów Al-Kaidy zawierają jednolitą kompozycję opierającą się na kryteriach *ma'ānī* służącą do dyskredytacji przeciwnika. Ujawnia się to najpierw w zabiegu językowym zwanym *iğāz* (skrótowość, lakoniczność), który dotyczy jasności i zwięzłości w wyrażaniu a także zakresu znaczeniowego stosowanych wyrazów. Drugim wyodrębnionym przez Habilitanta zabiegiem stosowanym przez mówców dżihadystycznych jest *itnāb* (przesada, rozwlekłość) polegający na stosowaniu dodatkowych wyrażań i słów, uzupełniających podstawową treść. Krytyczne opinie na temat wrogów wyrażone na podstawie lakonicznych i dosadnych zdań były zestawiane z odpowiednimi przykładami odnoszącymi się najczęściej do krzywd wyrządzonych społeczności muzułmańskiej podczas operacji militarnych w Afganistanie, Iraku, Jemenie czy Palestynie.

Po wtóre, Habilitant zidentyfikował w licznych przekazach Al-Kaidy różnorodne figury retoryczne zaliczane do *bayān* oraz *badī*. Analizowane manifesty wskazują na liczne dysfemizmy dosadnie dyskredytujące przeciwników (*ṣalībiyyūn*, *sihyūniyyūn*, *kuffār*). Dr Marcin Styszyński wykazał też, iż przywódca *Ad-Daula al-Islāmiyya fī l-'Irāq wa-š-Šām* Abū Bakr al-Bağdādī powiększył zakres dysfemizmów związanych z krytyką szyizmu (*rawāfiḍ*, *nuṣayriyyūn*). Na podkreślenie zasługuje wyodrębnienie przez Autora tropów stylistycznych *bayān*, takich jak porównania (*tašbīh*) i różnych metafor (*mağāz*). Natomiast z działu figur retorycznych (*badī*) dr Marcin Styszyński zidentyfikował przede wszystkim anafory anafory (*takrār*), antytezy (*muqābala*) i wyolbrzymienia (*mubālağa*).

Po trzecie, Autor wykazał, że klasyczne reguły *balāğa* są wykorzystywane dynamicznie pod względem adaptacyjnym do aktualnych potrzeb. Używane są do perswazji w takich dziedzinach jak media, polityka, religia czy marketing.

Wreszcie, po czwarte Habilitant uchwycił we wystąpieniach Abū Bakra al-Bağdādīego nie tylko ewidentną strukturę kazań ale również wyróżniające jego mowy stosowanie zabiegu *iqtibās*, który umożliwiał mu cytowanie licznych wersetów koranicznych, sentencji autorytetów religijnych, a także wypowiedzi polityków.

Sformułowane wnioski mają charakter kompetentnej i profesjonalnej refleksji naukowej. Poprzez żmudną analizę tekstów arabskich Autor wykazał, że jest odpowiednio przygotowany do prowadzenia samodzielnych, dalszych badań i poszukiwań w zakresie arabskiego dziedzictwa kulturowego w myśli politycznej islamu.

*

Sumując, monografia będąca głównym osiągnięciem naukowym dr Marcina Styszyńskiego, zasługuje na pozytywną ocenę w wymiarze merytorycznym i formalnym mimo pewnych uwag i rodzących się pytań odnośnie do nie zawsze do końca pogłębionych eksplikacji w kontekście używania fragmentów koranicznych przez liderów Al-Kaidy i Państwa Islamskiego (*ad-Daula al-Islāmiyya /Dā'ish*).

Niemniej Autor ustalił istotne elementy modelu retoryki polityczno-religijnej współczesnych grup dżihadystycznych. Za szczególnie cenne uważam również wskazanie skuteczności perswazji ze strony Państwa Islamskiego (*Ad-Dawla al-Islāmīya /Dā'ish*), która zależała w dużym stopniu od umiejętności dotarcia do różnych grup odbiorców na świecie. Figury retoryczne w płomiennych przemówieniach i odezwach uwzględniały najpierw lokalne audytorium przywiązane do tradycyjnych wartości i zwyczajów islamu. Z kolei inne przesłania kierowane są do drugiej adresatów, którą stanowią młodzi sympatycy radykalnego islamu z całego świata, którzy dzięki nowoczesnym środkom przekazu aktywnie uczestniczą w procesach globalizacyjnych. Właśnie młodzi muzułmanie są grupą docelową kampanii agitacyjnej związanych z mediami społecznościowymi i są podatni na tabloidyzację odbioru.

Dr Marcin Styszyński przeprowadza swe badania w ramach analiz filologicznych przy zastosowaniu osiągnięć językoznawstwa, semiotyki i hermeneutyki. Publikacja wchodząca w skład osiągnięcia naukowego realizuje w sposób jasny i ambitny projekt badawczy założony przez Habilitanta. Podsumowując powyższe uwagi, stwierdzam, że przedstawiona monografia *Środki retoryczne w manifestach organizacji Al-Kaida i Państwo Islamskie* spełnia wymagania stawiane rozprawom habilitacyjnym i stanowią podstawę do ubiegania się o stopień naukowy doktora habilitowanego.

2. Pozostały dorobek naukowy

Obok omówionego i ocenionego pozytywnie osiągnięcia naukowego, dr Marcin Styszyński jest autorem wielu tekstów naukowych. Opublikował ponad 30 artykułów naukowych w czasopismach z listy MNiSW, oraz jedną monografię (*Retoryka arabska w twórczości Al-Dżahiza*. Poznań 2008, 140 s.). Są one owocem wieloletniego trudu naukowo-badawczego i stanowią różnorodny zbiór publikacji. Niewątpliwie przygotowały one Habilitanta do podjęcia wnikliwych badań i pogłębionych ocen współczesnej retoryki organizacji dżihadystycznych na tle bogactwa arabskiego dziedzictwa kulturowego w zakresie *ars bene dicendi*.

W pierwszym rzędzie na szczególną uwagę zasługuje monografia pt. *Retoryka arabska w twórczości Al-Dżahiza*, która omawia praktyczne wymiary retoryki arabskiej stosowane przez 'Amra ibn Baħra al-Ġāħiħa (776-869) - jednego z najwybitniejszych filologów i pisarzy epoki Abbasydów. Wartość tej publikacji polega nie tyle na prezentacji stosunkowo dobrze znanej biografii tego intelektualisty, co na wydobyciu i ukazaniu jego percepcji *balāġa*. Badając retorykę Al-Ġāħiħa Habilitant dostarcza dużą liczbę przykładów porównań i metafor odnoszących się do *isti'āra* (metonimii), *kināya* (aluzji) *maġāz mursal* (synekdochy) i figur retorycznych z grupy *badī*. Dr Marcin Styszyński udowadnia, że Al-Ġāħiħ nie tylko zajmował się teorią reguł retoryki arabskiej, ale również wykorzystywał je w swoich utworach. Zasady te nie tylko urozmaicały formę i treść jego dzieł ale ułatwiały społeczną percepcję jego tekstów.

Zresztą większość artykułów opublikowanych przez dr Marcina Styszyńskiego od 2004 roku koncentruje się na ewolucji retoryki arabskiej i jej obecności w różnorodnych tekstach na przestrzeni dziejów islamu. Można powiedzieć, iż Habilitant systematycznie poszerzał horyzontalnie i wertykalnie swoją wiedzę w zakresie retoryki arabsko-muzułmańskiej, tzn. badał to zagadnienie na przestrzeni dziejów oraz w zakresie geograficznym od Mali, przez Jemen do Iraku. To wszystko sprawia, że dr Marcin Styszyński odkrywa związki pomiędzy klasyczną *balāga* i trendami *new rhetoric*. Ta pasja badawcza doprowadziła Habilitanta do zajęcia się bieżącą a zarazem tak bardzo kontrowersyjną retoryką świata islamu, tzn. skierowała Go do źródeł historii najnowszej Państwa Islamskiego (*ad-Dawla -l-Islāmīya /Dā'ish*), które w 2015 roku zmarginalizowało działalność Al-Kaidy gruntując swoją naczelną pozycję wśród zwolenników radykalnego islamu.

W moim przekonaniu, poszukiwanie różnorodnych związków ze zakresem klasycznej retoryki arabskiej stanowi wielką zaletę Habilitanta zajmującego się profesjonalnie islamem. Dr Marcin Styszyński rozumie, że to nieustanne poszerzanie horyzontów badacza islamu wynika z uniwersalistycznych roszczeń tej religii, która pragnie uchodzić jednocześnie za „religię, społeczeństwo i państwo” a więc jest systemem, który dotyczy wszystkich dziedzin życia. Uwzględnienie wielu interakcji kulturowo-społecznych pozwala na lepsze, kompleksowe wyeksponowanie wniosków w zakresie badań szczegółowych.

W konsekwencji Habilitant nie zamknął się w jednym wymiarze retoryki arabskiej ale posiada również szeroką perspektywę w zakresie tożsamości zbiorowych i indywidualnych grup religijnych na Bliskim Wschodzie i w Północnej Afryce. Dr Marcin Styszyński siłą rzeczy musi odnosić się zarówno do polityki i kultury popularnej na Bliskim Wschodzie jak i do współczesnej literatury arabskiej. Na gruncie polskim jest to jedno z pionierskich ujęć, które krytycznie prezentuje genezę wielu fenomenów współczesnego radykalnego islamu, mity założycielskie i różnorodne narracje historyczne. Autor ukazał, w jaki sposób rzeczywistości te służą cementowaniu organizacji dżihadystycznych i kształtowaniu ich tożsamości. Za szczególnie cenne uważam uchwycenie tych fenomenów w perspektywie dynamicznej. Są to bowiem fenomeny ciągle żywe, które raz po raz próbują dokonać przemian pamięci zbiorowej i negatywnie ocenić elementy sekularyzmu w świecie mułmańskim. Innym ważnym wymiarem tego zbioru publikacji są korygowane cele polityczne ruchów dżihadystycznych, którym hołdują liderzy omawianych wspólnot.

3. Działalność dydaktyczna, organizacyjna i popularyzatorska

Dr Marcin Styszyński posiada profesjonalne wykształcenie i bogate doświadczenie jako pracownik wielu instytucji naukowych i rządowych (dyplomacja). W 2000 roku uzyskał stopień magistra filologii (specjalność arabistyka) na wydziale Neofilologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Na tej samej uczelni uzyskał stopień doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa w 2005 roku na podstawie rozprawy *Praktyczne sposoby zastosowania retoryki arabskiej na przykładzie twórczości Al-Gahiza* napisanej pod kierunkiem prof. dr hab. Adnana Abbasa. Habilitant jest zatem od lat związany głównie z wydziałem Neofilologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, gdzie nie tylko prowadził liczne zajęcia oraz wypromował wielu licencjatów i magistrantów ale również w latach 2007-2008 był zastępcą dyrektora Instytutu Orientalistycznego UAM.

Ważnym czynnikiem rozwoju intelektualno-organizacyjnym dr Marcina Styszyńskiego były funkcje pełnione w korpusie dyplomatycznym RP. W latach 2009-2012 pełnił funkcję II sekretarza w Ambasadzie RP w Kairze a w latach 2012-2014 był Wicekonsulem i II sekretarzem w Ambasadzie RP w Algierii, Mali i Burkina Faso. Wreszcie w latach 2016-2018 pełnił funkcję Konsula RP oraz I sekretarza ds. politycznych w Ambasadzie RP w Rijadzie obejmującej dodatkowo Jemen oraz Oman.

Ponadto był zaangażowany w pracach dwóch komitetów organizacyjnych konferencji: *Asiam Explorare: Azja w badaniach studentów i młodych naukowców* zorganizowanej przez Katedrę Studiów Azjatyckich UAM (2015) i *Dziedzictwo intelektualne świata arabsko-muzułmańskiego* zorganizowanej przez Zakład Arabistyki i Islamistyki UAM (2019).

Napisał 8 recenzji artykułów naukowych opublikowanych w „Roczniku Orientalistycznym” i „Hemispheres Studies on Cultures and Societies”. Był konsultantem w projekcie *Special Operations Command Central – SOCCENT* (2017-2018) realizowanym przy współpracy Departamentem Obrony USA, którego efekty badawcze zostały opublikowane na portalu Strategic Multilayer (<https://nsiteam.com/sma-publications/>). Ponadto należał do międzynarodowego zespołu eksperckiego *Global Network for Rights and Development* (GNRD) w Norwegii oraz ośrodek *Le Centre Français de Recherche sur le Renseignement* (CF2R) w Paryżu w projekcie *Balancing Counter-Terrorism and Human Rights: Challenges and Opportunities*” (2014-2015). Jest też członkiem Polskiego Towarzystwa Retorycznego (PTR) oraz członkiem komitetu redakcyjnego *Istanbul Journal of Arabic Studies*.

1. Wniosek końcowy

Dorobek naukowy dr Marcina Styszyńskiego dotyczy niezwykle ważnych tematów związanych z przemianami kulturowo-ideologicznymi na przełomie XX i XXI wieku w świecie islamu. Jest ważnym wkładem do zrozumienia problemu tzw. „nowych tożsamości” w zakresie ruchów dzihadystycznych i ich ewolucji. Osiągnięcie naukowe pozwala dostrzec, że religia sama w sobie nie musi być czynnikiem zapoczątkującym proces radykalizacji ale problem ten w dużej mierze wyzwalają manipulacje i nadinterpretacje islamu, m.in. w ramach retoryki liderów Al-Kaidy i *ad-Daula -l-Islāmīya /Dā'ish*.

Biorąc pod uwagę zamieszczoną wyżej ocenę osiągnięcia naukowego oraz pozostałego dorobku naukowego, a także osiągnięć dydaktycznych i organizacyjnych, stwierdzam, że dr Marcin Styszyński spełnia wymagania stawiane osobom kandydującym do nadania stopnia naukowego doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo, określonych w polskim prawodawstwie.

W związku z powyższym wnoszę do Komisji habilitacyjnej o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego dr Marcina Styszyńskiego oraz do Rady Wydziału Neofilologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu o podjęcie uchwały o nadaniu dr. Marcinowi Styszyńskiemu stopnia doktora habilitowanego w dziedzinie nauk humanistycznych w dyscyplinie literaturoznawstwo.

.....
ks. prof. dr hab. Krzysztof Kościelniak